ГОДИНА XXIII. На Цетињу, у суботу 4 Јуна 1894. БРОЈ 23.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО УГАРСКУ на годину 6 ф., на године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За ВОЊУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Прилоге шаље се у ћирилици на адресу: „Глас Црногорца" на Цетињу, а може се и лично уручити и у Котору. Дописи нису ограничени. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, на простору једне стране, 7 новчића од реда за један пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе ван Црне Горе и на друге земље уговара се посебно.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 3 Јуна.

Промјена министарства у Француској само је потврдила, да у народном представништву остаје постојана већина умјерено републиканска. Г. Дипи, [illegible] је ново министарство без икакве примјесе радикалске из елемената умјерено-републиканијех; а бивши министар предсједник Перје изабран је огромном већином на предсједника камаре на мјесто г. Дипија, противу г. Леона Буржуа, кога су радикалци били истакли. Пошто је у ново министарство улегао и потпредсједник камаре г. Фор, на његово мјесто изабран је бивши министар финанција Бурдо, да се тијем још боље потврди карактер ове промјене. Г. Кирпо пружио је радикалцима прилике, да приједме кризе, да они владу каузму, али се они, познавајући свој положај у парламенту, нијесу хтјели примити власти, него шћаху драговољно уљести у Дипијево министарство, као што су били и у првом његовом министарству, док је још била стара камара; али већина нове камаре није од потребе радикалске помоћи, и тако је Дипијево министарство исто умјерено-републиканско као што је било Перијево, само што ће валати да има више обзира према католичком духовенству и према захтјевима радикалаца, особито у ридничкијем питањима, и више такта, него што је г. Перије имао. Новом је министарству већ у два пута камара гласовала повјерење огромном већином гласова, и сви су изгледи, да ће умјерени републиканци учвртити своју владавину.

Сасвим је друге природе министарска криза, која траје у Риму. Кад је помоћ г. Криспи дошао на владу, он је одложио камару, док је израдио предлог, на који начин мисли да изведе државу из тешкога финансијског положаја. Министар финанције Сонино поднио је камари извјештај о стању државнијех финанција у најпримјенијем бојама, захтјевајући неке радикалне реформе; а г. Криспи, апелирајући на патриотизам и у толикој опасности отаџбине тражећи примирје странака, захтијевао је формалну диктатуру, да се те реформе изведу.

Истина, камара је владу изашла прилично у сусрет, и одобрила је ратни буџет, који је парламентарни одбор био одбио, држећи, да сапирање финанција треба најприје отпочети смањењем ратнога буџета; али кад се дошло на основу реформа предложенијех и на захтјев диктатуре, г. Криспи је увидио да неће продријети, и повукао је тај свој захтјев, а мјесто предлог, да камара изабере 18 лица, која ће израдити програм уштеда и законску основу о потребитијем управнијем реформама на корист државнијех финанција. Тај је предлог камара примила са 11 гласова већине; али пошто су се неколицина уздржали од гласања, и та незнатна већина сасвијем је ишчезнула. И услед тога гласовања г. Криспи дао је оставку.

По бројавањима вијестима из Рима види се, да је Краљ радио, да се Криспи погоди са Рудинијем и Зинардијем, али није могао успјети, и мо да ће остати на власти и даље досадашње министарство или само до првог какког важног гласања у камари, што тешки финансијални положај државни још више погоршава.

Док се Италија под управом г. Криспија находи у таквоме стању, Ватикан слави једну знатну побједу. О давна се радило о споразуму између Ватикана и Русије, и тај је споразум већ постигнут, што се огледа у именовању руског дипломатског представника код св. столице, којега Русија није имала. Тијем поводом „Н. Време" пише: „Та нова опредјељеност узајамнијех односа између руске владе и римске курије нама се представља дјелом у вуној сагласности са државнијем интересима Русије. Под влашћу руског Господара живе десетци милиона католичанијех подданика, које руководи у религиозним стварима многобројно духовенство, које прима за своју главу римског првосвештеника. Неопходност тог пуног сагласја с рускијем државнијем интересима у нас се нада признавала и за вријеме Цара Николе био је склопљен конкордат, силом којега католичко духовенство у Русији и краљевини Пољској за дуго је примало из Рима инструкције и савјете, у пуном сагласју са интересима наше владе. Пољска смутња г. 1863 измијенила је сасвијем тај поредак ствари. Покојни Папа Пио IX одалио се сасвијем непријатељски на представке нашег опуномоћеног односно улоге, коју је у тој смутњи на себе био узео католичко духовенство, и офиијални односи између Петрограда и Ватикана прекидоше се. Они се сада потпуно обављају под условима врло угоднијем. Приједмени Пија IX, папа Лав XIII, дошао је до убјеђења, да мијешање католичког духовенства у политику, што је његов предшественик отворено потпомагао, доноси само штету интересима католичке цркве. Добро је почето, да је хвала тврдој вољи садашњег папе, француско духовенство било принуђено, да прекрати дугогодишњу борбу са републиканском владом. За тијем је и пољскоме духовенству у Аустро угарској, Њемачкој и Русији папа упутио такве наредбе, које су изазвале силно незадовољство пољскијех „патриота." Ово незадовољство је врло карактеристично и јасно говори, да је наступило приједме, да се наспоставе у свој цијелости оне узајамни односи, што су постојали до 1863 између руске владе и Ватикана. Немалико година нормалнијех односа између Петрограда и Ватикана, надамо се да ће бити доста да оправдају угодни утисак, што производи на нас успјех преговора, што су се у послијње доба о томе водили у Ватикану."

О одступању Стамбуловљевом са владе руски листови доста пишу, што значи, да догађај није без политичке важности. Петроградско „Н. Време" мисли, да је принц Фердинанд радио по напутцима, што је добио на послијњем свом путовању пан границе Бугарске. Да он не иде, да постигне национадне интересе бугарске, види се и по саставу новога министарства. У догађају самом пак нема ништа изнендиога и неочекиваога. Даље нијесу могли заједно радити Стамбулов и Принц Фердинанд; требало је, да један од њих одступи, или да се другоме покори. Стамбулов се појављује као продукт саме Бугарске, и по томе је од чести био израз пјемијех интереса; и Принц Фердинанд, играјући улогу иностранца, развлачио се у сапатању тијех интереса. Ако је над Стамбуловљем дошао прије него да што се могло надати, то значи, да се учинио велики корак напријед к рјешењу бугарске кризе. Најпослије Принц Фердинанд мораће или коначно оставити Бугарску, јер неће моћи управљати Бугарском без терора и насиља Стамбуловљевог, а да примјени Стамбулова у томе нема користи, или да се изнова обрати Стамбулову, у том случају да изгуби [illegible] уздах.

Тако мисли ауторитативни петроградски лист, пошто је већ на прилично о паду Стамбуловљевом изјавио, да у Бугарској не може остати и на даље постојеће стање ствари, што су створили Стамбулов и Принц Кобургски, па ко од њих двојице да изађе побједитељем из свог сукоба. Оборивши свог првог министра, Принц Фердинанд мораће да се постара, како ће свој положај утврдити помоћу својих заштитника са запада: а ако Стамбулову пође за руком, да принуди Принца на одлазак из Бугарске, па да још једном прихвати диктатуру, „Н. Време" мисли, да ће он у Бечу и у Берлину наћи, да се могу држати и даље онога принца, који је принудио Русију, да стоји далеко од догађаја, што се збивају у славенској земљи, којој је дало политички живот руско оружје и руска крв пролијена по бојишћима подданима.

Пошто је мађарски сабор по други пут примио закон о грађанском браку, дошавши министарство Векерлово у сукоб са круном, прије него је по други пут поднијело тај закон великашкој кући, даје останку, коју круна [illegible] Кућа Х[illegible] ријеја, хрватског бана, да састави ново министарство. Гроф Куен се прими и похити у престоницу угарску, да се лати посла. Али од великаше саборске нико му се није одазвао, дочим је др. Векерле почеткам из Бечa демонстративнијем овацијама од становништва будимештанског. Мјесто да се гроф Куен обрати опозицији, па да састави ново министарство, које је прије свега имало да распусти сабор, па да нове изборе распише, он се одрекао мисије и повратио се у Загреб на своје мјесто. А краљ је похитао у Будимешту и опет позвао дра Векерла, да састави министарство, који је већ свој задатак и извршио, као што се види из пријашњијех телеграма.

Но иако је сада круна попустила, питање је, шта ће бити, ако великашка кућа и по други пут одбије тај нови закон. При сили мађарског становништва, могуће је свашто, али се још не може по никаквом знаку предпостављати могућност, да ће великашка кућа примити закон, који је већ одбила; а великаши су у Угарској елемент од великога уплива и угледа, који је стекао великијех заслуга у борби народној за самостојност Угарске, коју данас ужива. Ако дакле великашка кућа опет одбије тај закон, имајући у виду још протест, што су најјачи Срби и Румуни угарски противу тога закона, круна ће се наћи на раскрсници, и не може се ништа унапријед рећи, на коју ће страну прегнути, премда видимо, да лаћи мађарског становништва дуна једнако посјешан вјетар.

ДОПИСИ.

Зета, 19 маја. — (Полагање темеља новој школи, згради.)

Дуго би било, кад бих се упустио у уводу, који би био потребан, али пријеме ми не допушта, као ни то, што се бојим, да не будем одсјећ прецизиран, те да не бих био и на терет г. Уреднику; за то ћу се ограничити на сљедећем: Рјеч је овдјем о подизању новог здања на зетску школу. Говорити о том само предмету, а не дотаћи се и живота зетског народа, с ким је тјесно спојен значај оне школе, било би криво. За то ћу и проговорити о том моју.

Зетски народ, као поданик турски, живјеше кроз толика времена наносним животом, измјењујући свом новом господару — те нас такта стараш се, очувати себе од свега, што би га одродило од свог браћног народа — од српског народа — чувајући своја народна светиња: имо, језик вјеру и народност. Хранећи те своје светиње, остао је достојан свог народног имена, те као таквом весели му је душа, нема пријекора. Хранећи имо, језик, вјеру и народност, сачувао је оне живе вреле са којих се напајао оним човјечанским врлинама, које су га кроз толика столећа сачувале, да се не преврже у славчину, који је подложан свему, што би га притиснуло.

Зетски народ живећи под турчином, најглавнија му је брига била сачувати своју вјеру и народност, а све друго било му је на страну.

Што се тиче његовог умног развића, ту не може бити ни рјечи, само у толико: што је морао — из животних интереса — имати своје свештенике, који су у оно доба били једни писмени људи. Младиће за ту струку спремаху по манастирима духовни учитељи, а највише свештеници, држећи под себе ђаке, спремаху их за ту службу: А како су спремљени? изучи само читање и по нешто писања, а то је било све. Ово све изгледа незнатно, али у оно доба, у оним приликама, то је било много.

Народни прваци тежили су, али забадава! вјекова сјена мисао, која се тицала вјековог напретка, одбијала је, као противна „Корану."

Доста је јада убило овај народ, док је добио слободу, од турске власти, да мисли [illegible] услијесним од толико а толико тужне и тешке.

А школу, као мајку науке — као су је турци противили, не допуштаху. Те зетски народ морао је чекати зору срећних дана, зору свога ослобођења.

Живјећи у тој вали, није био преварен, него — на кои нестодљетног робовања — изашао је као тамничар, да се огрије зрачима сунца од слободе.

Очекивана дан дочекан је био иза четрнаестјет година који се разводрио над нашим народом, и тонуо зраке довјешког сунца озарјеваше су Србима свог зрака.

Требало би овдјем врлошто широ, да опишем овај прелаз, прелаз из ропства у слободу, из таме на свјетло. А ја само толико могу рећи, да година 1879, то је година, коју ће Зета као зору свог народног ослобођења записат са златним словима у народну историју. Јер од тада живот овог народа податнан је златним жицама среће и напретка.

Са првом год. свог ослобођења, добио је основни камен народног напретка и развића, послије петстотина година.

Да тај прекратни храм, ово пјесме није имало тако удесног стана, те се приједмено морала потеза владеж васпитавати у једној приватној кући, која је на ту сврху била неудесна, али по нужди ту се морала и смјестит, док се подигне нова школска зграда.

У томе народ није оклијевао, него је иза неколико година потрошио од врховне школе, управе нужне уступе за подићи нову школ. зграду. Од врховне власти, та је мисао и лијепо примљено са одобрењем. Но из неких узрока до сад им је било приријечено. А почетком пошта прошлога старешине племенске добиле су наредбу од Главног школ. Надзорника г. Ђ. Поповића, и на основу рјешења Високог Држ. Савјета, да се отпочне радња на школи, па ће бити готова за идућу школ. годину. Са радошћу је примљена ова наредба, те се ово пјесме постарало већ згодно мјесто са здравственог погледа, као и средиште, за подићи школску зграду. По добивеном плану здање ће бити подигнуто од земље више од по метра, ће ће се ударити под, а од овог у висину ће бити 4. метра. Дужина износи 20 мет. ширина 9. м. Распоред унутра ће бити диван: учионица, која ће заузети простор од 9 до 10 м; један велики ходник, испред учионице, дивје себе учит. и једна нужника.

Племенске старешине одредиваху, као најзгодније мјесто — Голобовац, одма су

повјала подузимача Дрв. радња г. Лепетића и одма поградила градњу за 2000 фор. са обвезом да му пријеђају све материјал.

Пошто је све претходно свршено, потребито за градњу, што је одређен је и дан за полагање темеља школ. зграде. Тај одређени дан био је Понедјељник — 16 ов. т. мј. и по овакви дана, старешине су се с народом сиремаде, да се положе темељ што свечаније. Уречени дан је и освануо, а пасмесисан гласара на челу мноштва народа, били су на одређено мјесто, ђе су присутни били и три свештеника, и учитељ с ђацима. Пошто је био окупљен многи народ, онда су г.г. свештеници: Андрија Драгићевић, Јован Вулетић и Ристо Поповић приступили су водосвећењу. По свршетку водосвећења, Свештеник Драгићевић предао је осн. камен г. командиру Т. Клиновцу уз неколико пригодних ријечи, а овај га положи у темељу.

Пошто је полежен овај осн. камен огласило се великим пуцањом из шестопуца, тако да се разлегаху горе и дубраве. Ђаци су одјекивали најприје химну послије тога пјесму св. Сави, која је при темељо-дјеву српске школе, а за тим је настало народно весеље до непред ноћи. Дакле, радња је отпочета и свршетком Августа Зета ће имати сопствену здању, ће ће младеж бити спремана за живот, пјитајући се душевном храном, знањем и науком.

Тако данас зетско пјесме има своју школу праву од натраг петстолећа, школу коју изражује суврсменост. За све благодати коме да благодаре? Богу и данашњем срећнонаслађујућем Господару, који је на оштрицу своога мача извојевао слободу многим потлаченим дјеловима свога народа, те данас цвати благостањем и сјајним напретком. Дај Боже, да још дуго поживи, те да доченају и многа друга наша браћа, која нијесте под туђинским јармом, да могу рећи: „у здравље мог Господара и Краља Николе, ја сам слободан Србин“! И да дахну духом, отресајти данце ропства, и да процвате у сјајном погледу, као им она браћа, која су од потпаст рата окусили велике плодове његове срећне Владе.

С. Марковић.

Књижевност, умјетност и просвјета.

— Изашла је VII свеска **ПРОСВЈЕТЕ** са овијем садржајем:

I. Дио: За богословље и духовну поуку: 1) На Благовијест. Проповијед Марка С. Поповића Ђалоша. 2) Седам тајна новога завјета. С руског превео М. М. 3) Орган пропитивања живота, од епископа Нисарскога, с руског превео Јован Петровић пр. професор и катихета. 4) Покушај да се доведу у хронологиски поредак јеванђелска догађаја (по Ф. Фарару, Е. Стаксру, Мунку, Кинерту и др.) Написао Стари Паломник.

II. Дио: За школу, науку у опште и забаву: 5) Још један „писмо родитељског срца свом ученичешком Душану. Сутужним отац Ј. Сундечић. 6) Нешто о пш. реномија и реномиру, с погледом на учитеља и школу. Пише А. Јовићевић учитељ. 7) Књижевни прилог Грбићевог дјела „Карловачко владичанство.“ Прилог е историја српске православне цркве. Написа Милојко Грбић, катихета и професор српске учитељске школе у Карловцу, од Маја П. Јовановића. 8) Усрдни честитаи, од Нар. 9) Отпоздрав, од Ј. Сундечића.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ПРЕИМУЋСТВО КЊИЖЕВНОСТИ

(Свршетак се.)

Отуда је књижевност тако омиљена. Она најбоље задовољава човјеково потребу за идеалним и осјећајним животом. Ако су наше властити своји дијела, ако је дијела ова; убрашњи свијет који ми сами стварамо, много су јесни своји и поетичнија фантазије оних којима је од Бога дато да их стварају за своје и наше задовољство. Њихове су умотворине нов свијет један, у коме човјек може да живи засебним животом, одвојеним од свакидашњега, у који може да се склони кад му овај постане досадан или недовољан, у коме може да нађе задовољење свију својих жеља, утјеху за своје невоље, свијет у сумњи, потпору у мучној прилици, а свакад вјечито жив извор задовољства и ужитка. Не налазећи на своје себе, с мјером у руци, ви можете лутати по цијелом свијету и по свима свјетовима; можете живјети у прошлости и шетати по најдаљим крајевима наше земље; можете се упознати, готово лично и врло присно, са најодличнијим душама свију времена и свију народа; мирно сједећи, ви можете проживјети кроз све емоције и сва расположења душевна; не дижући очију с књиге, ви ћете присуствовати најразноврснијим призорима, и гледати најљепше слике које се могу видјети. Само прави читач зна колико је уживање бити тако у друштву са једним великим писцем, за дуге часове слушати оне паметне и топле ријечи које, гледати у мишти шарене и сјајне слике које он растиче пред вашим очима, живјети у друштву идеалних личности, које он ствара по вашој слици и прилици, или са златном пјесничком вјеродом око мноштва идеалних глава, примати ову питомну, благу и чисту емоцију, с којом не знам шта би се могло упоредити, која је, као и остале умјетничке емоције, поред свакојаке, можда најљепше и најчаше што на свијету постоји, непомућено и високо ушивање, које на оно живот баца своју велику свијетлу сјеову, и даје отпитету за рђаве часове, гдје њих има, а увјеђава за праведни и узвишени начин задовољство срећних егзистенција. Живот у том идеалном свијету је као зарана шетња по врховима висова; чист ведрих се само дише на тим висинама; срце у њему брже куца; очи боље и даље виде. Хоризонт се проширио; поглед на ствари посматрамо кроз нимб непомућене емоције, разведрене се, и човјек, у тим ријетким тренуцима, изгледа преваљен, као окупан у чистом етру, са јаснијим и вишом свијешћу о себи и свијету.

А оно што сте прочитали, пошто сте књигу пустили из руку, остаје у нама, наставља се; утисак траје, као што укорд на харфи звони и брује и пошто сте прсте уклонили. Тако се у човјеку нагомилавају утисци, остатци минулих емоција, градиви за нове, и душа постаје као инструмент, који ће од сад под најлакшим додиром тиснерити. И то је нимо мојмо мјенитиме. С друге стране нашта се масе најразноврснијим сликама, идеалним призорима и личностима; слике о којима смо се упознали у дјелима великих пјесника, не губе се, не остају у једном углу наше фантазије, готове да нам опет нађу пред очи, кад нам заželимо. Човјек који је много читао, као љубитељ лијепих вјештина, не познаје само лијепо створи које је имао прилике да види оно себе у животу, не познаје само лијепе предјеле кроз које је пропутовао, личности које је у животу срећао, драматичне призоре који су се збили у његовом присуству, но познаје још и све оне личности, и предјеле и призоре, које је нашао у пјесничким дјелима великих пјесника. Машта начитана човјека је као вив и бесконачна музеј најљепших слика. И тај свијет баца своје зраке на овај обични, свакидашњи свијет, мијеша се са њим, и уљепшава га. Ми се у том свијету учимо да боље видимо овај. Хоћу да кажем да смо у њему научили гледати, па онда и у своме биће уживати. И то не само лијо што нашом машћу, која се фантазијом сликама обогатила, умијемо да уљепшамо оно што видимо, да недостатке допуњујемо идеализирајући их, но још и с тога што смо у опште научили да боље гледамо. Пјесника и умјетника виде много нијо нијо прије нас, виде оно што ми не бисмо могли, за нам га они не покажу. Ми видимо али дјелимо слабо, и утисак никад није на потпуно на довољно јак. Пјесник и умјетник дјелимо онда, па нам показују шта су они видјели, благодарећи својим симпатијама своје, моћи саосјећања са цијелим свијетом примјерима. Кад нам се тако очи буду отворили у неколико прилика, ми ћемо [illegible] постепено нашити да сами гледамо, и без њихове помоћи. Изванредно је доживјати колико је то лијепо васпитање, колико задовољства донесе са собом, и колико допринесе нашој општој култури.

То и јест по мом мишљењу, једно од главних својстава лијепе књижевности, то развијање васпитање и многостране, моралне и естетичке симпатије у људским душама. Поезија, дубоко учење у својој суштини, и није ништа друго до симпатично осјећање са нашим околином, живом и мртвом. Поезија су емоције које добијамо од ствари. Проширити што више круг тих емоција, начинити човјека што приступачнијим најразноврснијим утисцима, то је један од задатака лијепе књижевности, којега је она, као тако сјајом рећи, свјесна дјелом све свјесности. Поезија која се у прва времена ограничавала на један мали број мисли, догађаја и осјећања, данас захвата у свој опсег, све ширим и ширим кругом нијо, не више само човјека, но цијелог човјека, не само појединог слојева друштва, но цијело друштво, не само појединих догађаја, но све што се око нас дешава. Све она улази у своје велике наруџе. Сама природа улази сваким даном све више у њен оквир: упоредите само опис предјела у Омира са описима Диккенсовим, или Толстојевим. И не шири се она само по обиму, но и по појединостима у удубљивању у ствари. Тако она шири круг наших сјетних осјећаја. Колико нових осјећаја ми данас имамо, колико смо видјели нових утисака да примимо и сварати за разумијемо, може се видјети и од најнеприпремнијег посјетиоца данашњег човјека са човјеком ранијих времена, или данашњег начитног човјека са простим неуким душама. Сума емоција коју може имати један од оних посљедњих несрећ-

---

III. Дио: За повјест описе и старине: 10) Нови податци за опис и историју Мркојевића (у Бароном нарушу.) Пише Р. П. 11) Вук Расланћевић, пише Митар С. Вукићевић. 12) Српски народни обичаји у Срјему и средњој Славонији. (Наставак.) 13) Старина. Господар Свети Петар шаље писмо дјеварима Бјелопавлићијема, пише Ф. Радичевић.

IV. Дио: За народно благо: 14) Пре повијетке (из Пиве.) Прибиљежио Ш. Кљуђеровић. 15) Женске народне пјесме, прибиљежиле Гавра В. Гојковић и Ш. Кљуђеровић. 16) Српске народне преговјечице и разне изреке, прибиљежио В. Радојевић. 17) Листак. 18) Отписа и поруке 19) Поправке.

Славянское Обозрѣніе, годъ второй. Збориикъ статей по славяновѣдѣнію, подъ редакціей И. С. Палмова. Изданіе С. Петербургскаго слав. благ. Общества. 1894.

Мјесто мјесечнијех свезака, у којима је ово издање излазило г. 1892, почело је излазити у годишњијем зборницима, и ово је први зборник, и то за г. 1893.

У првом дијелу находимо ове радње:

1. Јан Колар и народно славенство од А. С. Будиловича.
2. Иван Гундулић. Историјско литературна црта од А. Л. Јановскога.
3. Прослава 400 годишњице ободске типографије у Црној Гори од А. И. Александрова.
4. Питање о паду Пољске у пољској историографији од А. И. Завитневича.
5. Кратки статистички преглед Бугарске од А. Бендерева.
6. Михајло Горски од К. Ј. Гроте.
7. Нови податци и историји окрајске архијепископије XVI, XVII и XVIII вијека, од И. С. Палмова, са примједбама В. В. Болотова.

У другом дијелу под насловом „Савремени Ђетопис додаје ови редови:

8. Словенска дјечка удружења у Бечу од Ивана Пивалаго.
9. Аустро Угарска Русија у г. 1893 од Z.
10. Писмо из Угарске Русије од Н.
11. Црна Гора у г. 1893 од Н. А Розинског.
12. Писмо из Србије од Н. С. Срећковића.
13. Босна и Херцеговина у г. 1893 од Босанца.
14. Бугарска у очи г. 1894 од А. К. Људевитова.
15. Писмо из Далмације од Далматинца.
16. Политичко стање Хрватске у г. 1893. (Писмо из Загреба) од Д. Н.
17. Главне појаве у Хрватској књижевности у г. 1893 од Ш.
18. Писмо из Истрије о положају Словена у Истрији, на Ријеци и у хрватском приморју.
19. Словенци у г. 1893 од М. С. Кр — ногу.
20. Писмо из Словачке од Л. Д. М
21. Писмо из Прага од Утиса.
22. Етнографски покрет у чешкијем земљама (писмо из Моравске) од И. И. Г.
23. Преглед занимљијех радња по румунској историји и литератури г. 1892 и 1893 од Г. П. Самурјана.

У овој богатој садржини ми находимо дакле данас лијепе радње, што се тичу непосредно Црне Горе, а из пера А. И. Александрова, проф. извјесног универзитета, и Н. А. Розинског и четири друге (О. И. Гундулићу, писмо из Далмације, писмо из Србије, и о Босни и Херцеговини), што се тичу у опће српског народа; тако је у овоме зборнику српскоме народу сарадјерио осталијем словенскијем гранама највише пажње обраћено, што са толико већијем признањем бележимо, у колико осјећамо све већу потребу обавјештавања о нашијем стварима у руској савременој штампи. Наши Књижевници, који владају руским језиком, требало би да се постарају, да бар у овоме зборнику све наше треће тумачи наше прошлости и садашњости, тако нашијех осјећаја и жеља, пред руским свијетом.

(Нови лист.) Примили смо 7—8 број ОГЛЕДА, књижевно-политичког листа, што је почео од ове године у Београду излазити. У овијем бројевима находимо три пјесме, почетак приповијетке, „Учитељова тајна“ од Шербиљија превод с француског, настављ романа „Смак Свијета“ од К. Фламаријона, такође с француског, и у морескиу „Срећа у Брану“, од А Родерика с њемачког и причу Сакер Масоха под насловом „Последња девојка из начевања;“ даље почетак оригиналне научне радње под насловом „Слобода,“ наставак „Једног листа из дипломатске историје Србије“ од М. Христића, и почетак књижевне рецензије „Неколико објашњења из Горског Вијенца;“ најпослије доста политичке и књижевне бјелешке. „Оглед“ је покренуо клуб напредне омладине у исто доба кад су радили покренули „Дјело;“ тако видимо и овдје стремичну поједностност, што не би било, да су ова подуђена чисто књижевна; али није ни зло, јер се мора тијем развијати користна утаница, само ако се узмогну једно поред другога задржати и корјеја ухватити. Чисто књижевни листови остају тако „Стражилово“ у Н. Саду, „Босанска Вила“ у Сарајеву, и „Омладина“ у Загребу, који лијепо један другога попуњавају.

„Оглед“ излази свако петнајест дана а цјена му је 12 динара на годину. Претплата се шаље благајни „Виђела“.

— Посљедњи број „Стражилова,“ почео је доносити „Бориса Годунова,“ чувену драму Пушкинову, у преводу А. Пајаровића.

(Позориште.) У суботу је Симићева позоришна дружина давала предпосљедњу преставу, а у недјељу посљедњу опроштајну. У суботу је приказивала „Балканску Царицу“ први пут, што смо тијем нашијем нестрпљењем очекивали, у колико смо знали да је г. Симићева дружина са успјехом представљала ову драму Краља Пјесника по Србији, и на путу из Србије у Црну Гору. Али је то био врло трудан пут, и г. Симића остаћемо на њему сви бољи глумци, осим г. Бинића са госпођом му, те је морао нове чланове тражити. Тако нијесмо могли видјети на нашој позорници ново је на прилику у Нишу три вечери за уобичаје Симићева дружина представљала „Балканску Царицу.“ Па и оно сами, којима је овдје дружина располагала, није употребљено у овој преставе, како се могло употребити. Данику је представљала гђа Симићева, која је тек почетница, без нужне драматике, и која тек успјешна у улогама младијех заљубљенијех дјевојака и слијех жена, и за то гђа Бинићева шћаше много боље ову улогу одиграти. Тако исто, по нашем мњењу, могао је г. Павловић много већијем успјехом преставити Станка него што што га је преставио г. Јаношевић. У улози Ђорђа видјело се да г. Палигорић није за озбиљне улоге. Али Дервиш није имао по боље одиграти од г. Симића, и одиграо га је одиста са најпотпунијем умјетничијем схватањем и тумачењем; само што је у заносу великог осјећања прећеравао у гестикулацији и у вику, па се са Станком сукобио. Г. Бинић је, као влада, своју улогу врло добро и без замјерке одиграо, а то је била улога Ибрахим-аге. Али г. Стојановић у Ивандбегу, чини нам се, да је ово вечери све надмашио. Његов глас, мегдан покрета мегдан осјећања у сваковјем стиху одговарали су болу очајнога срца мајчинога и достојанству владара. Ми обраћамо нашу позоришној управи у Загребу, у Н. Саду и у Београду на овога младога глумца тако даровитога, да не знаш гдје боље успијева у улози Ивандбега, или у улогама млађанијех момака, као што је Бојо или Бигу у „Парижкој Сиротињи“; а који је при томе и врло добар пјевач. — На преставу је присуствовао цио Свијетли Двор до свршетка; дипломатска ложа је била пуна, а такође и сала.

У недјељу се дружина опростила с нама „Видом,“ којим нам се при пут приказала, и ово је био трећи пут да се на нашој позорници преставља ова дијечна комад. По три пут се преставила још „Дјевојачка клетва“ и „Зулејка,“ по два пут „Царев-лов,“ „Мајом Обреновић,“ „Краљ-Ђорђе,“ и „Чежња за Отаџбином.“ Дружина је овдје преставила од прије великијех поклада. Из почетка су преставе добро посјећене биле; послије ванс су пријеко утицале, те није било већ те посјете. При растанку омиљечери пријатељи ове позоришне дружине приредили су јој банкет у „Летњем Дому,“ гдје је одабрано друштво остало у најбољем расположењу до два сата послије поноћи, па доћо су дошли кола, на којима је дружина отпутовала у Котор, одакле је поће проћи пут Цариграда, тешком у Одесу. Г. Бинић са њом није се могао одазвати на тако далеки пут, и он ће се повратити у Србију, пошто нам природа још једно угодно вече.

Т.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Када треба траву и дјетелину косити?

Врло је важно, да се трава у хору, то јест, када има највећу арму вриједност, коси. Ако се прерано коси, добије се доцније врло ситна арма, али мало објема; усупрот, ако се коси касно, тада је велики објем помоћене траве, али тврда трава, или сијено ими слабу снагу и није доста пробавно, а да би се животиње употребити могла. Осим тога и самому земљишту не прија, када се касно коси, на ниво вида трава већ предозрјева. Многе траве усахну или усну, ако их само неколико пута наком мјихова процвјетају новосиме.

Прерана косиња ријетка бива, тим више догађа се, да се трава превасно коси. Особито се трава, која је опредјељена за сијено, обично коси тек онда, када је минуло врло вријеме за то. Већина пази само на то, да добије што више сијена, а мало мара за његову доброту. Има их, који пуно држе до тога, ако се поља, које би у вријеме приводобне косиње дало три кола сијена, добију у касној косиње четири

воћа. Да та четири воћа имаду мање ариа вриједности од оних три воћа и да је насиљем кошењем травиште плошало, то се не узима у обзир.

За насиљу кошњу наводе се слиједе ћи разлози: 1. Коси да се тек онда, када се је сјеме већим дијелом већ разасуло, не ће траве и биљке при сушењу мнад

положе. Та уточишта им у ноћи отварају врата, да имају бар ваздуха преноћишта, а негдје им се и са топлим јелом приноси. Какве и колико сиротиње има у престоници Мађарској, довољно изјављује тамошњег уточишта, по којем је само у мјесецу мају 21.044 особе добило преноћишта. Међу „свима" је било само 1963 женскиња и 500 дјеце!

(Олуја у Бечу.) Прошле недјеље бијесила је у Бечу толика олуја с тучом, какве се ни најстарији људи несјећају, а која је не само починила огромне штете, већ су шамбоше и двије особе изгубиле живот а велико мноштво дошло је озледа. Тачно у ¾ 7 сатих у јутро, пошто су се над градом надвили силни црни облаци, започела је падати туча уз страховито бијешњење олује. Читава катастрофа трајала је једва 15 часова, али је град готово преобразио. Мјестимице чинило се је, као да се је сбила експлозија и да је дошло до битке. У свима градским котарима разбијте су на свима кућама прозори на страни, с које је падао лед; а уз то пао је сав лед са стрме. Вртови, јавни засади, дворови и парови тако су поломљени да је највећа жалост само их и погледати, улице и цесте покрите су зеленим лишћем и потрганим грањем. Цијеће је управо нестало, грмље је у парковима замуљено. Вода је с тучом поплавила много подземне станове, разровала и зачепила канале те је много људи у подсмољушама било у смртној погибељи. Безбројне птице, голубови, воскови, дроздови, врабци и т. д. хрпимице су попадали мртви. По улицама лежао је лед тако високо као сијер у зиму пак су га морали на колима одвозити. Промет је свагдје запао. Сву ноћ небо се је облачило и у јутро се је породила слична олуја уз грмљавину и бљесак. Олуја је дошла од сјверо-запада према југо истоку. Густа туча падала је 15 минута у добљним ораха и малих јаја те је све сплатила. За тучом стала је падати права плоха. О појединостима јављају: У царском двору разбито је преко 600 прозора на трећем и другом спату. На Фрањину тргу у царском двору лед је лежао преко једне стопе високо. Прозори на становима цара, царице и надвојводе Стефанија сви су полупани. У пучком врту уништене су све засади, а дрвеће је мало не без листа. На двору надвојводе Албрехта није остао читав један прозор цијел. Талијанско посланство јако је оштећено. Многе улице тако су посуте стаклом, да се немоте на пролазити. Јако је страдала и градска најљепша, на којој само три прозори остали цијели, која приликом брисана стаклом. Надаље су штете оштећене: сајам министарство, железничкој, Хотел Интернијал, разарство, на палате на хотелу, парковима Романа Уна и др., гдје је разбито више од 4000 прозора, пошта, царинара и војарне. На Терезијануму има преко 1000 разбитих окна. Слично се десило и свим колодвором. Особито страшно харао је лед у околини обе јавне болнице, гдје има много штете. Брзојавне и телефонске жице на много су мјеста прекинуте. У многима школама није било предавања, јер су прозори полупани и јер дјеца и нјеју дошла у школу. У Пратору убило је дрво, које је олуја изворјешила, осмогодишта човјека, који је натражио заштиту под грањем. На Шварценбергову тргу убијем је на свом стајалишту фијакер Вепор од падајућег леда. Иван се мисли да му је можда и моментане пала кап од страха. Нашли су га мртва на сједалу. Друштво за спасавање имало је пуно руке посла те је више од стотине особа морало пренијети у станове. На Симоринишком војничком вјежбалишту вјежбале су се двије батерије топништва. Олуја их је затекла а сви се скоро нису попјешаче од падајућег леда те стадоше бјежати. Тако часте силни метеж као у правој битци. Коњи су јездили с топовима, сбацили јахаче и преволили много особа. Два чесника и два момка теже су рањена. 10 момчади лако озлијеђено. Незнатно озлијеђених коња се не броји. Олуја је бијесила не само у Бечу, већ и у мјестном дијелу околину на миља. Цјелокупна се штета још неможе на прегледати на процјенити.

(Пријеме у Италији.) Из Комо, гдје двије лимуна и наранџе, долазе чудне вијести. Из Мантове јављају, да је ондје онамад ило толико снијег, да је било на улицама спријечен промет. Трамвај је обустао вожњу. Сва жељезничка возила стајала су. — С друге стране долазе вијести, да је у околини Крема падала тако густа туча, да су сви усјеви попјештени. Гром је ударио у хисторијску палачу Бислери, која је потпуно изворјела. Штета износи два милијуна. Гром је та вечер усмртио мариселу Бондоне. — У околини Бјелоне потоци су тако набујали, да су разна села поплављена. 12 особа се утопило. — У Монтекијару гром је ударио у цркву и убио три особе.

(Биједни положај Угро-руса.) Угро-руси, пише чески „Велеград," нису у угњетени него и мужјачки Срби. Мађари су у току овога столећа сит по уништили једну грану великога руског народа, у Угарској. Чак и у његово крваво урођена продрла је мађарштина, а нарочито је она овладала у манастирима руским. Руски богослови уче се на мађарском језику; руска свештеници већ рјеђе говоре свој матерњи језик и са свим не познају руску књижевност. Недавно вршило се богослужење у руским манастирима на правоно словенском језику, а сад се врши на мађарском. Руси живе у сјверо-источном дјелу Угарске, у Карпатима, налазећи се у сусједству са буковинским и галичким Русима. Житељи, пређашњега руског дјела Земјанске Жупаније, који су сачували биће своју народност до XVII. столећа, сад су се са свим помађарили. Они живе при својим црквама по селима, и великим припадају унији. Има међу њима и неки мали дио калвина и католика. Угро-руси примили у XVII. вијеку унију, сами су себи нарекли смртну пресуду, јер предавши унији се римском правом био је свагда први корак за субјекат слободе и своје народности.

(† Вилим Рошер.) У Лајпцигу је јавном дуљег боловања преминуо један од прних народних економа нашег доба Вилим Рошер. Родио се је 21. октобра 1817. у Хановеру, учио у Гетингену, а од 1848. до 1891. био је редовитим професором и највећим угледом свеучилишта у Лајпцигу. Предавао је о политичк. нар. економији, финанцијалним знањостима, статистици и повјести државних знаности. У знанственом погледу Рошер је утемељ. тзв. историчке методе у нар. економији. Његово главно дјело јест „Систем народне економије."

(Најјачи жељезнички мост на свијету.) Из Лавова јављају: Дне 28 априла постављен је задњи камен у градњу жељезничког моста на Пруту код Заленца на галичкој пруги Станислав-Нарајовска. Овај мост имаде најјачи лук на свијету, на е тога имаде не само техничке већ и естетичке. Основу за мост израдио је Дудевит Хус, члан управног вијећа. Његов лук износи 65 метара, висина лука над најнижом површином воде 23 метра. Мост је грађен од камена.

(Смрт тореадора.) Мадрид се узрујао ужасом жељезног догађаја. Дне 15. маја скупило се у тамошњој арени за борбу с биковима 16.000 особа, а главни борац био је млади Еспартеро, најомиљенији тореадор шпански. При бијегу, нога су пустили у арену, била је дивна зимја задовољне пасмине. Био је већ четири ноћа био усмртио, пад је Еспартеро ушао у борбу. Но бик био је већ навикао публике и разним врицама тако разјарен, да је мало толиком силом на Еспартера, да овај није могао измакнути, већ је пао. Но Еспартеро се подиже попут муње, те у одлучну часу рину бику мач у прса. Бик је био на смрт рањен, али је још имао снаге, да се обори на Еспартера те му рогом раскопа трбух. Овај прилог је изазвао силну узрујаност, јаке су стале викати и падати у несвијест. Тешко рањеног Еспартера одвијеше из арене, да му зашију ране, али је мало за тијем умро. Но уз све то није обустављена борба, јер је у задњем наступу још усмрћено четрнаест коња и рањена су два борца. Усмрћени Еспартеро оставио је велике иметак и заручницу.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ ДР. БИРА."

БУДИМПЕШТА, 28 маја. — Кесар је примио Векерла. Сјутра ће се рјешити криза.

РИМ, 28 маја — Рудини се изјавио саставу новог кабинета. Преговори Крешијеви са Запарделијем настављају се.

БУДИМПЕШТА, 29 маја — Векерле је шаржиран да састави нови кабинет.

РИМ, 29 маја. — Преговори са Рудинијем и Запарделијем изјаловили су се. Краљ је конферирао са Крешијем.

ПЕТРОГРАД, 29 маја. — Царевић креће у петак пут Лондона.

СОФИЈА, 30 маја. — „Свобода" доноси програм опозиције Стамбулова.) Односно спољашње политике тражиће најбоље односе са Турском и с балканским државама.

БУДИМПЕШТА, 30 маја. — Нови кабинет је састављен од предсједника министара с малијем измјенама.

РИМ, 30 маја. — Криза стацио-нарна. Крешпи је позвао Брина.

БУДИМПЕШТА, 31 маја. — Кесар је кренуо пут Беча.

РИМ, 31 маја. — Краљ је конферирао с Брином, а Брин с Крешијем. Још ништа извјесно.

ТАНЖЕР, 31 маја. — Султан од Марока преминуо; држи се да је убијен.

ПЕТРОГРАД, 31 маја. — Велика Кнегиња Константина Константиновић родила је сина.

ЛОНДОН, 1 јуна. — Рустемпаша протестирао је од стране Порте против Конвенције, што је учинила Енглеска са Конгом.

ТАНЖЕР, 1 јуна. — Бојати се је фанатичког отпора против проклама-ције Абдул-азиса. Мулајмохамед има много присташа.

СПЕЦИЈА, 1 јуна. — Ратна оклопница Ломбардија иде у Танжер.

РИМ, 1 јуна. — Могуће је да ће се сјутра рјешити криза.

СОФИЈА, 1 јуна. — Принц је Стамбулову управио одпустно писмо маразма најтоплијима.

ТАНЖЕР, 2 јуна. — Абдулазис маршира с војском на Фез.

ГИБРАЛТАР, 2 јуна. — Канонијера енглеска Браумбле кренула је у Танжер.

РИМ, 2 јуна. — Криза ће се сјутра рјешити. Сонино узимаће риз-ницу а Божели финанце. Никотера умро.

ПАРИЗ, 2 јуна. — „Тан" јавља из Мадрида, да је шпањска влада закључила да пошаље 10.000 војника у случају компликација у Кеуту. Камјоа се попуно за заповједника експедиције у Африку.

РИМ, 3 јуна. — Сонино ће називан за министра ризнице, Безели финанција. Барицуоли земљорадње, остали министри остају. Крешпи је доставио нове уштеде, уз аплаудирање камаре.

ЛОНДОН, 3 јуна. — Грај је изјавио у доњој кући, да Порта није протестирала против конвенције са Конгом. Рустом паша је само усмено изјавио, да Порта сматра Видел као интегрални дио египатског посједа, тако не може бити злоупотреба окупација енглеска.

Кореспонденција Администрације.

Г. Бајмед-Бегу, окружном начелнику — Бар. Од послатих вам о. а. в. б. урачунали сте вам о. 1. 50 на пенјату прве четврте „Главе Цвјетарке" ове године, која вам је са свим протекла. Главе Цвјетарке, које не бису платили до 1-ога Априла, у дуг продате; остали о. 4. 50 урачунали сте вам за остале три четврте. Не сте такође послали „Главе Цвјетарке" потпуно за сву ову годину до 31-ог Децембра, а не за пола године до 1-ога Јула пос. ове године.

Моја мила и непрежалена супруга

СИЊА

послије тешког боловања премину у вјечност 27 маја на залеђу сунца, оставивши ме њену добру успомену а уцвијеђену дјецу, при свој домаћој његи и дотторскоме труду који јој болове олакшавасе до посљедњег часа, неумољива смрт отрже је на моје заврђе и дјечијега загрљаја. Јављам на страни сродницима и пријатељима да смо покојницу за вијек изгубили.

Благодарим свијема који на вијести боловања посјетиваше покојницу разговарајући је као мајка и сестра неуморидно.

Хвала у знаке грађанству који поштоваше над ђуђе да ово утјеше а покојници одају послијњу почаст пратећи је до хладног гроба и сузама просише њено мртво тијело те тиме олакшаше нашу тугу и увеличаше њени спровод.

Хвала г. г. учитељима и дјевојчоме друштву подгорачком који настојаше те је тако лепо предадосмо матери лебдећи.

Хвала на саучешћу мојим пријатељима овдје као и на страни.

Подгорица, 31 маја 1894.

Ожалошћени:

Супруг **Василије И. Ђиновски** сопови:
Велимир, Милојко и Љубомир.

ОБЈАВА.

Кућа Ива Мартинова Мартиновића, постојећа у овој Вароши, и три мајна у Ободу, износе се на јавну продају на имир његових дугова.

Кућа се налази у главној улици, између куће Стевана Радошића и Пера Вукова Мартиновића.

Ко би желио купити поменуту кућу, мајне, или обоје, нека се обрати потписаној Управи до 1. Августа ов. године, којег ће се дана потписати речено имање понудиоцу највише цијене.

Из Управе Вароши Цетиња
Број 377.
Цетиње, 3. Јунија 1894.

(1—3) КАП. СТЕВО Л. ШПАДИЈЕР.

ОГЛАСИ.

КРАЉ. СРП. ДРЖ. КЛАСНА ЛУТРИЈА

8.-е КОЛО.

Срећне на 1-ву класу, вучене 8. Јуна 1894 године, са добитцима од динара **150.000 — 75.000 — 50.000 40.000**, и т. д. одпочео сам распродавати.

Нарудбине са стране извршујем брзо и тачно; добитци се исплаћују по жељи у највећој тајности.

Цијена је срећки за 1-ву класу **24** динара.

Прима се свакі новац и рачуна се тачно по курсу.

План лутрије и ближа обавјештења дајем сваком на захтјев бесплатно.

Из моје радње добивени су до сада многи главни згодитци, и моја колектура рачуна се као најсрећнија у цијелој Србији.

Лаза Миодраговић.
сталожени продавац
краљ. срп. држ. класне лутрије
(3—6) у Крагујевцу.

GRAND HOTEL „NATIONAL," WIEN
(Taborstrasse.)

(Мјешовит, једина велика бечка хотел, у коме се не рачуна на шетуте на отјецајима. Зов себе од по ф. а. в. 1 — Купатиле, брзојав и брзојав (telefon). Пристојности пријатеља и лица у непрекидној близини. Уједрено цијене. Погодба при дужем боравку. Говоре се сви европски језици — on parle toutes les langues modernes —

А. Хартхамер управитељ. (7—10) **Ф. М. Мајер** власник.

Maladies secrètes

impotence, sont guéries avec sûreté. Traitement par lettre après l'envoi d'informations spéciales qui soient accompagnées de timbres-poste pour la réponse. Se diriger à l'adresse:

OFFICE SANITAS
57, Boulevard de Strasbourg
(3—24) PARIS

Printemps

NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré, renfermant toutes les toutes nouvelles pour la **SAISON D'ÉTÉ**, sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos innombrables assortiments, mais bien spécifier les genres et prix.

Tous les renseignements nécessaires à la bonne exécution des commandes, ainsi que les conditions d'expédition, sont indiqués dans le catalogue.

Envoi franco de port jusqu'à destination de toute commande de 50 francs payée par avance, mandat ou coupons-réponse.

Уредник Др. А. Томановић. Издавалац: Држ. Штампарија У кн. прије грађанској штампарији.